Súd:	Krajský súd Bratislava
Spisová značka:	5Co/61/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu:	1111220904
Dátum vydania rozhodnutia:	28. 05. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	JUDr Janka Richterová
ECLI:	ECLI:SK:KSBA:2024:1111220904.6

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Richterovej a sudcov JUDr. Juraja Považana a JUDr. Milana Chalupku v spore žalobcu: Z.. T. K., H.. X.X.XXXX, C. H. T., Š. Č.. X, zastúpeného JUDr. Elenou Ľalíkovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Podbrezovská č. 4, proti žalovanému: Slovenská republika, za ktorú koná Generálna prokuratúra SR, so sídlom v Bratislave, Štúrova č. 2, o náhradu škody, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I zo dňa 4. decembra 2017 č. k. 5C 107/2011-268, takto

r o z h o d o l :

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti, týkajúcej sa nemajetkovej ujmy m e n í tak, že žalovaný je povinný z a p l a t i ť žalobcovi nemajetkovú ujmu vo výške 10.000 €, do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku a vo zvyšku žalobu z a m i e t a .

Žalobcovi p r i z n á v a náhradu trov prvoinštančného i odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom (v poradí druhým) súd prvej inštancie podľa § 3 ods. 1 písm. a), § 5 ods. 1 a § 17 zák. č. 514/03 Z. z. priznal žalobcovi náhradu škody z dôvodu nezákonného uznesenia o vznesení obvinenia vo veci podvodu ako majetkovú ujmu (spolu 15.180,49 € ako trovy trestného konania, náhrada mzdy, náhrada cestovných nákladov) a nemajetkovú ujmu vo výške 49.500 €. V časti úrokovej z omeškania z nemajetkovej ujmy žalobu zamietol. Žalobcovi priznal tiež náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. V odôvodnení uviedol, že s ohľadom na oslobodenie žalobcu spod obžaloby nebol naplnený predpoklad o spáchaní trestného činu podvodu, preto i uznesenie o vznesení obvinenia je potrebné považovať za nezákonné bez ohľadu na to, že nebolo zrušené (§ 6 ods.1, rozhodnutie NS SR sp. zn. 4 Cdo 15/2009, 1 Cdo 53/1993). Tvrdená škoda je preto v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím. Z výpovede žalobcu i svedkov (Z.. K., P.. X., D.) mal v dostatočnej miere preukázané, že u žalobcu došlo k zníženiu dôstojnosti a vážnosti žalobcu v značnej miere, v dôsledku čoho oslobodzujúci rozsudok nemožno považovať za dostačujúce odškodnenie. Náhradu nemajetkovej ujmy v rozsahu 1.000 € za každý mesiac trestného stíhania považoval za primeranú následkom, ktoré trestné stíhanie vyvolalo v rodinnom, pracovnom či inom prostredí žalobcu. Vychádzal z dĺžky trestného stíhania i zo skutočnosti, že žalobca nemohol ďalej vykonávať súkromnú onkologickú prax tak, ako ju vykonával dlhé roky pred začatím trestného stíhania.

3. Proti tomuto rozsudku podal včas odvolanie žalovaný. Z odvolania vyplýva, že rozsudok napadol vo vyhovujúcej časti (v zamietajúcej časti nie je osobou oprávnenou na podanie odvolania, pretože v tejto časti rozhodnutie súdu nevyznelo v jeho neprospech). Nesúhlasil so záverom súdu o nezákonnosti uznesenia o vznesení obvinenia, keďže v spore išlo o štandardné konanie, v ktorom orgány činné v

trestnom konaní postupovali v súlade so zákonom a povinnosťou prokurátora bolo podať voči žalobcovi obžalobu. Priznanú majetkovú ujmy považoval za nepreukázanú a neprimerane vysokú a v tejto časti rozsudok súdu za nedostatočne odôvodnený. Priznanú majetkovú ujmu nenamietal.

4. Žalobca vo vyjadrení uviedol, že zodpovednosť štátu za nezákonné rozhodnutie alebo nesprávny úradný postup je zodpovednosťou za výsledok celého trestného konania a nie za jeho začiatok, ako manipulatívne zavádza žalovaný. Zastával názor, že majetková ujma sa nedokazuje, keďže už samotné trestné stíhanie je spôsobilé vyvolať vznik nemateriálnej ujmy. V konkrétnom prípade trestné stíhanie devastačne ovplyvnilo život žalobcu, ktorý mal nielen psychickú, sociálnu, pracovnú ale najmä finančnú ujmu, keď prišiel o exkluzivitu v poskytovaní súkromnej lekárskej starostlivosti u onkologických pacientov v širokom okolí H. T., čo musel následne riešiť exilom do ČR.

5. Odvolací súd rozhodol o odvolaní žalovaného rozsudkom zo dňa 19. marca 2019 č. k. 5Co/208/18-307 tak, že v časti týkajúcej sa nemajetkovej ujmy rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalovanému uložil zaplatiť nemajetkovú ujmu vo výške 20.000 € a vo zvyšku (nemajetková ujma vo výške 29.500 €) žalobu zamietol.

6. Na dovolanie žalobcu dovolací súd uznesením zo dňa 28. februára 2023 sp. zn. 5Cdo/228/21 v zamietajúcej časti a vo výroku o trovách konania citovaný rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolací súd sa stotožnil s námietkou dovolateľa, že odôvodnenie rozsudku je vnútorne rozporné, nedostatočne vyargumentované a svojvoľné. Zároveň uložil odvolaciemu súdu dôsledne sa vyporiadať s argumentáciou žalobcu, týkajúcou sa limitácie odškodnenia.

7. S ohľadom na výsledky dovolacieho konania je predmetom odvolacieho konania náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 29.500 €, keď právoplatne bola priznaná v rozsahu 20.000 € z celkovo uplatnenej sumy 49.500 €.

8. Predpokladom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím je podľa § 5 ods. 1 zák. č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (ďalej len zákon) existencia škody v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím. Ako správne poukázal vo vyjadrení k odvolaniu i žalobca a ako pre súd prvej inštancie záväzne ustálil i odvolací súd v zrušujúcom uznesení zo dňa 30. novembra 2016 č. k. 5Co/21/14-229, s ohľadom na oslobodenie žalobcu spod obžaloby z dôvodu, že nebolo preukázané, že sa stal skutok, pre ktorý bol žalobca trestne stíhaný (trestný čin poisťovacieho podvodu pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti onkológa), je potrebné považovať uznesenie o vznesení obvinenia zo dňa 15.3.2006 za nezákonné bez ohľadu na to, že v zmysle § 6 ods. 1 zákona nebolo zrušené. Na zákonnosť predmetného uznesenia je potrebné nazerať s ohľadom na výsledok trestného konania. Uvedená premisa je celkom logická, keďže súd v konaní o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. nie je kompetentný posudzovať zákonnosť jednotlivých úkonov orgánov činných v priebehu trestného stíhania, preto nevyhnutne musí vychádzať z jeho výsledkov. Argumentácia žalovaného o absencii nezákonného rozhodnutia je vývojom judikatúry prekonaná. Podľa ustálenej judikatúry súdov, vrátane Ústavného súdu SR (napr. I. ÚS 395/16), rovnaké účinky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia má oslobodenie obžalovaného spod obžaloby, resp. zastavenie trestného stíhania alebo postúpenie veci inému orgánu. Žalovaný napokon základ nároku uznal, keď proti čiastočne zrušenému rozsudku odvolacieho súdu (bod 5) dovolanie nepodal. Rovnako dovolací súd (bod 6) základ nároku na náhradu nemajetkovej ujmy považoval za preukázaný.

9. Zákon č. 514/2003 Z. z., na rozdiel od skoršej zákonnej úpravy (zák. č. 58/1969 Zb.), počíta i s náhradou nemajetkovej ujmy. Jej priznanie prichádza do úvahy, ak nemožno považovať za dostačujúce zadosťučinenie samotné konštatovanie porušenia práva (§ 17 ods. 1).

10. Pre výšku nemajetkovej ujmy zákonodarca pôvodne nestanovil žiadne kritériá a limity (§ 17 v znení do 31.12.2008). S účinnosťou od 1.1.2009 novelou, vykonanou zák. č. 517/2008 Z. z., stanovil v ustanovení § 17 ods. 4 jej minimálnu výšku (jedna tridsatina priemernej nominálnej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve za každý deň pozbavenia osobnej slobody) a s ohľadom na súdnu prax (v zmysle dôvodovej správy) v odseku 3 zakotvil relevantné kritériá pre jej priznanie. V prechodných ustanoveniach súčasne ustálil, že zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutiami, vydanými pred účinnosťou tejto novely sa spravuje predpismi účinnými do 31.12.2008 (§ 27b zákona). V novele, vykonanej zák. č. 412/2012 Z. z., rozsah nemajetkovej ujmy vymedzil stanovením jej maxima, ktoré sa

odvíja od výšky náhrady patriacej osobám poškodeným násilnými trestnými činmi (zák. č. 255/1998, zák. č. 215/2006 Z. z., zák. č. 274/2017 Z. z.).

11. V prípade žalobcu k zásahu do jeho osobnostných práv dochádzalo v období od 15.03.2006 do 29.04.2010. Za nezákonné rozhodnutie treba považovať uznesenie o začatí trestného stíhania a uznesenie o vznesení obvinenia, teda v zmysle § 27b zákona, v spore je potrebné aplikovať ustanovenie § 17 v znení do 31.12.2008, t. j. bez výslovnej zákonnej limitácie, ako konštatoval odvolací súd i v zrušenom rozhodnutí (bod 9). Pred prijatím zák. č. 517/2008 Z. z. i č. 412/2012 Z. z. súdna prax, nepochybne i s ohľadom na prax ESĽP (napr. Iltalehti a Karhuvaara vs. Fínsko), už judikovala, predovšetkým v sporoch podľa § 11 OZ, že výška nemajetkovej ujmy je závislá od dopadov neoprávneného zásahu na osobu pri jej uplatnení v osobnom, rodinnom, pracovnom, spoločenskom živote, od povahy a trvania trestného stíhania (závažnosť ujmy a okolností, za ktorých k nej došlo) a musí byť priznávaná v rozumnej miere tak, aby nedochádzalo k bezdôvodnému obohateniu poškodeného (porovnaj napr. 4 Cdo 177/2005, 5 Cdo 126/2007, 1 Cdo 89/1997, III. ÚS 267/2008). Teda bez ohľadu na skutočnosť, že zákon stanovil kritériá a limity výšky nemajetkovej ujmy až v neskoršej právnej úprave, ktorá s ohľadom na intertemporálne ustanovenie § 27b (neskoršími novelami zákona nezrušené) na daný spor nedopadá, kritériá a „limity“ výšky nemajetkovej ujmy vyplývajú i pre tento spor zo súdnej praxe a predovšetkým z vždy aktuálnych princípov spravodlivosti a proporcionality.

12. Odvolací súd preto pri posudzovaní súdom prvej inštancie priznanej výšky nemajetkovej ujmy prihliadol na uvedené princípy a závery súdnej praxe a bez toho, aby aplikoval ustanovenie § 17 ods. 4 v znení po 1.1.2009, resp. po 1.1.2013 dospel k záveru, že žalobcovi patrí náhrada nemajetkovej ujmy celkovo vo výške 30.000 €, t. j. v neprávoplatnej časti ešte vo výške 10.000 €. Rovnako odvolací súd neprihliadol na limitáciu odškodnenia v zrušenom rozhodnutí, keď päťdesiatnásobok minimálnej mzdy v r. 2010 (ukončenie nezákonného zásahu) predstavoval 15.385 €.

13. Takto priznanú náhradu nemajetkovej ujmy u osoby žalobcu považuje odvolací súd za spravodlivú a primeranú zásahu do jeho osobnostných práv. Odvolací súd vychádzal rovnako ako v zrušenom rozhodnutí zo skutočnosti, že viacročné trestné stíhanie s hrozbou pomerne vysokého trestu odňatia slobody 12 rokov, sa bezprostredne týkalo výkonu profesie žalobcu, preto považoval zásah trestného stíhania do jeho cti (občianskej i profesijnej), do pracovného uplatnenia i do majetkového statusu žalobcu za mimoriadne závažný. Ďalej zohľadnil, že žalobca (dovtedy bezúhonný) v odbore onkológia pracoval dlhý čas, mal prvú súkromnú ambulanciu v odbore, s vysokým počtom pacientov a z toho vyplývajúcim príjmom. Vo svojom odbore publikoval, spolupracoval s koncovými onkologickými zariadeniami u nás i v ČR, podieľal sa tiež na overovaní nových liečiv. Žalobca teda patril medzi špičkových súkromných ambulantných onkológov na Slovensku. S ohľadom na jeho publikačnú a ďalšiu činnosť bol známy odbornej verejnosti i mimo územia Nových Zámkov, kde mal ambulanciu. Všetky uvedené aktivity žalobcu zanikli v súvislosti s nezákonným trestným stíhaním. Intenzita zásahu medializovaného trestného stíhania do osobnostných práv žalobcu je zvýraznená tiež tým, že žalobca sa v strednom veku života musel odlúčiť od rodiny a hľadať pracovné uplatnenie mimo územia SR (so súčasným zvýšením životných nákladov), najskôr vo svojej špecializácii v ČR, po anonymoch, ktoré poukazovali práve na trestné stíhanie, mimo svojej špecializácie (revízny lekár), resp. po návrate na Slovensko v súvislosti so starostlivosťou o príbuzných ako všeobecný lekár vo Volkswagen Bratislava. K takémuto zásahu došlo u žalobcu vo veku, keď mal v oblasti onkológie bohaté skúsenosti a je ťažko predstaviteľné, aby obdobné výsledky mohol dosiahnuť v inom odbore medicíny.

14. Za skutočnosť, odôvodňujúce zmenu pôvodne určenej výšky nemajetkovej ujmy, odvolací súd považuje pretrvávajúci dopad trestného stíhania iniciovaný zdravotnými poisťovňami, nespokojnými s vysokými liečebnými nákladmi onkologických pacientov žalobcu, na profesijný život i spoločenské uplatnenie žalobcu. Nezákonné stíhanie znemožnilo, aby úspešnú lekársku prax (cca 5.500 pacientov) mohol žalobca pri odchode na starobný dôchodok predať za sumu odhadom 150.000 € (suma žalovaným nepopretá), pritom žalobca v čase rozhodovania odvolacieho súdu naďalej vykonáva lekársku prax. Možno sa preto dôvodne domnievať, že bez trestného stíhania by žalobca súkromnú onkologickú prax vykonával ďalších takmer dvadsať rokov s tomu zodpovedajúcim príjmom, nesporne presahujúcom príjem, ktorý žalobca ako zamestnanec neskôr dosahoval. Zásah štátu s následkom likvidácie ambulancie žalobcu je osobitne traumatizujúci, keď de facto sankcionoval lekára za dôsledné plnenie svojich povinností voči pacientom.

15. Na druhej strane však odvolací súd prihliadol na skutočnosť, že v priebehu trestného stíhania a ani po jeho skončení nebola obmedzená osobná sloboda žalobcu. Priznaná nemajetková ujma zodpovedá náhrade pri obmedzení osobnej slobody počas cca 18 mesiacov (60 €/deň) a prihliada i na ekonomickú realitu obyvateľov Slovenska, u ktorých minimálna mzda dosahovala v r. 2010 len 307,70 €.

16. Odvolací súd v súdnej praxi slovenských súdov nezistil žiaden obdobný prípad (neväzobné medializované nezákonné tr. stíhanie ambulantného lekára špecialistu pre podvod, iniciované zdravotnými poisťovňami), ktorého výsledky by mohol zohľadniť pri posúdení výšky nemajetkovej ujmy.

17. Za tohto stavu považoval odvolací súd súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu vo výške 1.000 € mesačne za neprimerane vysokú.

18. Z týchto dôvodov odvolací súd v zamietajúcej časti zmenil tak, že žalovaného zaviazal na náhradu nemajetkovej ujmy v rozsahu 10.000 € a vo zvyšnej časti 19.500 € žalobu zamietol (§ 388 CSP). V časti príslušenstva nadobudol rozsudok súdu prvej inštancie právoplatnosť pre nepodanie odvolania žalobcom.

19. Žalobcovi priznal plnú náhradu prvoinštančného i odvolacieho konania, keď v časti majetkovej ujmy bol plne úspešný a rozhodnutie o výške nemajetkovej ujmy záviselo na úvahe súdu (§ 396 ods. 1, 2, § 255 ods. 1 CSP).

20. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota
plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).